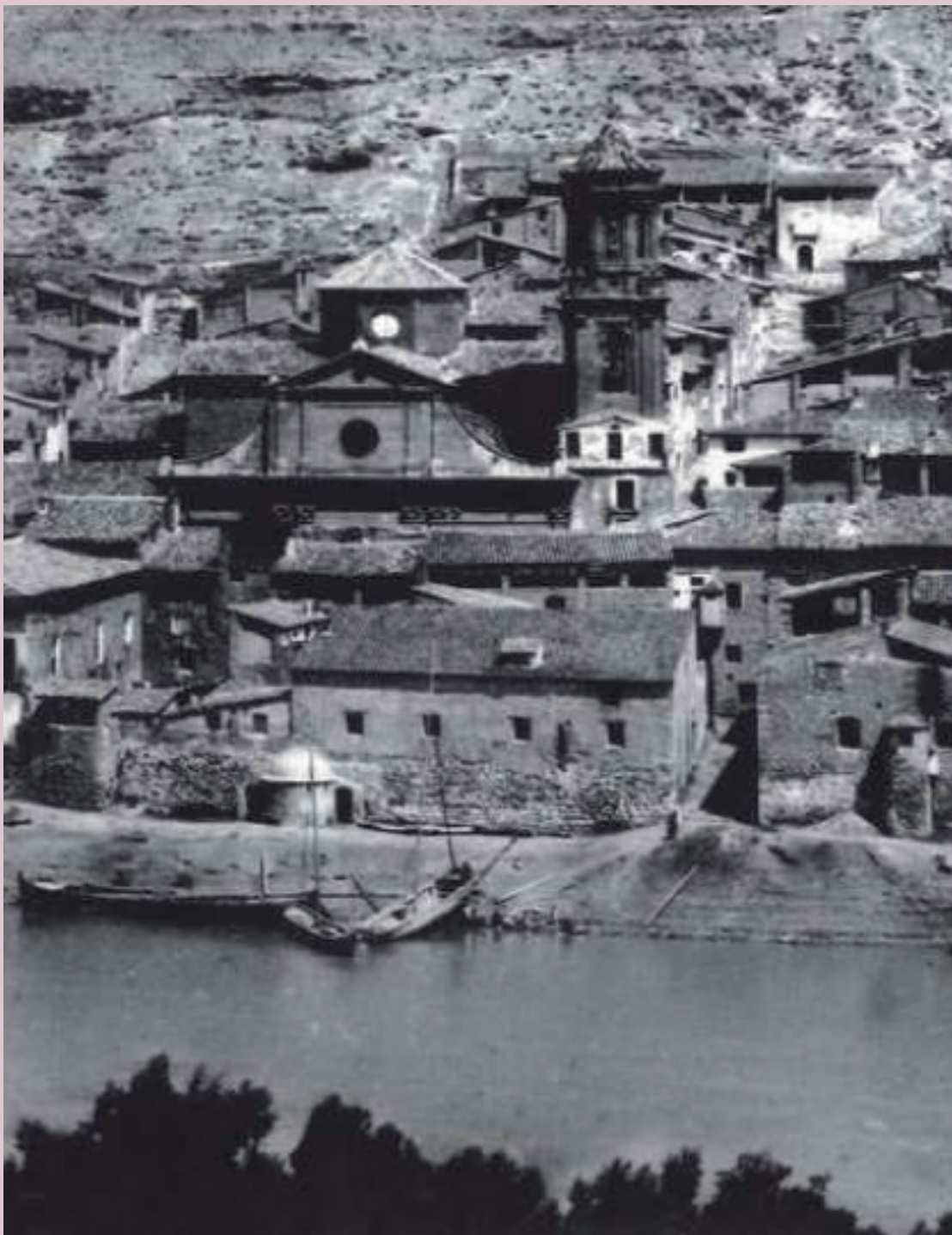


Llegenda del tresor del Pare Pere de l'església de Mequinensa

Per Batiste Estruga



Al Poble Vell, teníem un abanico de possibilitats per distraure-nos la criatxada, quan encara no teníem ni tele, ni *tablets*, ni mòbils. Te'n podies anar a la *Serra del Castell* a jugar a guerra, si t'apetia arriesgar-te a què et fessen una cara nova o un "tatuatge" pa tota la vida, en forma de pedrada, a la front o al clatell, després de fer-te un bon trep i solcir-lo en deu o dotze punts de sutura, per poder fardar de valent. Podies anar-te'n a nadar als *Auliverets* si el que t'apetia, realment, era aprendre a nadar a lo bèstia, en tots els números, això si, per ofegar-te, o podies assilvestrar-te per les *Cales del Segre* i córrer pèl a pèl i descalç per aquella xopada, perseguit pel xopero que vigilava que, la inconscient i traspassada tribu de canalla o "*canalles*", no se'ls embegués aquelles clotades tan boniques d'aquell "balneari" natural que Enher havia deixat després d'excavar a la glera, per treure la grava per fer el nostre pantà. En fi, el ventall "d'activitats suicides" era quasi inagotable, i nantres... "unos locos bajitos" com dirie Serrat.

Los que no érem d'emocions fortes, sempre podíem jugar a les cinguetes, al terreno o a la baldufa, o bé amoïnar als vells que prenien l'ombra a la fresca, en sessions de matí, tarde o nits d'estiu, a la porta dels cafès o a la porta de casa, per refrescar-se i fer un cigarret tranquils, sense que la parenta, com una quera badocada los escardusses dient-los: "Redeu! Apaga est caliquenyo fastigós, Mariano, que empudegues tota la casa! Tu i la *piparrina ditxosa*! Fas tossir la someira i tot!".

Jo era un noi que, conscient de la sabiduria i la llarga vida de petuperis de tots aquells vells, ara aparcats a les portes de casa o dels cafès, com les maletes i cadires que s'exposaven a la pared de ca Toni, sabia que molt podrien contar, i us ben asseguro que m'encantaven les seues històries i contalles. Aquesta va ser una d'aquelles històries o llegendes, que sense haver-hi passat el filtre de la màquina de la veritat, ni voler ara arruïnar-li los drets d'autor, va contar-me un dia un d'aquells il·luminats i pacients iaïos, davant la insistència d'uns marrecs més pesats que la pudor, que no sabien fer coses "normals" i "civilitzades" de xiquets, com despenyar-se per un single del Portal, estossolar-se a pedrades, o ofegar-se, com Déu mane, per cales o vores de riu.

Una d'aquelles històries, la que va contar-nos aquell dia, fie menció al Poble, i concretament, a la nostra església. Una historia pareguda ja va contar-me un dia mon pare, però com sol passar, n'hi ha coses que no les creus hasta que no t'ho escudelle un estrany i llavors pareix que sígon més creïbles que contades a casa. Que ignorants que som.

Així, aquell vell, farcit de sabiduria, després d'encendre's un caliquenyo retortelligat com un filferro i crear un ambient de misteri, i després de donar unes bocanades de fum que gairebé mos aufegue als tres esbumballs, que assentats com els indios als seus peus, pacients i en una cara d'encantats, boca oberta inclosa, esperàvem que comencés ja la sessió de "cinema", d'una punyetera vegada. Després de tossir tots tres, apesats per aquell guillo que s'enganxave a la gola com un gat cervial, i veient que no marxàvem ni a fum de palla, va començar a relatar-nos aquella "pel·lícula" sense crèdits ni banda sonora... Xiiiiit!... Silenci!!... Que comence... Claqueta i... Acció!!

"Bueno... Mocosos..." (Realment ho érem, perquè en aquells temps, portavem tots, de sèrie, una bona "candela" penjant del nas, de mínim dos dits. Si...ja sé que fa molt fastic, però així anave la cosa, xiquets. Qui més i qui menos portave les mánigues, hasta els punys, acartonades com una coga d'abadejo salat).

"...La història que us contaré avui, a jo me la va contar umpare i a ell, lo seu, i ara, jo vos la contaré a valtres, pa que la hi contésseu un dia als vostres fills i néts, perquè é així, com aquestes tradicions sobreviuen al temps i no es perden".

"En aquells temps de Maria Castanya, en què els pobles tenien una indefensió total davant dels atacs d'exèrcits invasors, maleants o bandolers, los veïns s'agrupaven sempre, per tindre una millor defensa i refugi, al voltant de les grans edificacions, com ara, castells emmurallats o esglésies. La nostra en particular, ere com una catedral d'amples parets de pedra i sol una gruixuda porta d'accés. Al voltant hi'havie petites xaboles i cabanyes de la gent que allí vivien i tot just davant d'aquesta, un petit cementeri.

"Quan si atensaven els invasors, gent de mala sang i ànima negra com l'estolsí, que tenien la mala costum de no respectar ni a Déu ni a sa Mare, arrassaven tot lo que trovaven al seu pas, mantant grans i petits i cremant: camps, conreus, esglésies, cementeris i cabanes, saquejant tot lo que de valor hi'havie i tirant-se tot lo que es movie"- aquí aixeco lo dit i pregunto- "*Què vol dir tirant-se tot lo que es movie?* Tirant als conills?"- aquell vell, al veure la gatada que havie fotut, sense reparar que parlave hamb crios de set o vuit anys, i fent, davant la curiosa pregunta, un riure picardios, respon- "Bueno... mmm... sí... mes o menys... Una cosa així. No m'interrumpiu que perdo el fil. A lo que anàvem. Aquella púrria fastigossa, més *perros que la tinya*, no dixaven estaca en paret. Aquesta era la raó per la que, la gent del Poble, solia portar les pertinences més valuoses a l'església, on eren més segures de

guardar i protegir, així com antics pergamins o documents que s'havien trobat al camp o en alguna cova, ja que, com ni tan sols sabien llegir o interpretar-los, se dien... Ben lluny de la roba això, no sigon aquestos rallots, alguna maladicció. Així, que millor que els guardo el mossèn, que està acostumat a tractar en lo dimoni, i a més a més, sap llatí. No el dimoni, no, que ja aixecàveu lo dit. Lo mossèn, vull dir”.

“Tot es guardava en una cambra, a clau i canto, junt amb les relíquies més sagrades i figures de sants, joies d'or i plata, tapissos i altres tresors de l'església. En aquells temps les invasions al nostre Poble solien vidre pels rius. Així que solia hi'haver vigilància a unes quantes torretes o punts estratègics, dalt d'algunes de les muntanyes més altes i apartades, per poder avisar els habitants amb el so d'un corn, amb prouta antelació per preparar-se, de l'arribada d'estrany, per aquells rius”.

“El pare Pere, era l'encarregat de custodiar tots aquestos béns de tot el poble. Era un bon home honrat i cristià, a qui se l'informava d'immediat si un perill o invasió s'aproximava. Ell i un grup de veïns del poble, triats dels més forts i valents, defensarien, hasta la mort, *lo Poble* i aquella església on es conservaven els béns més valuosos, dipositats o propis del clero. Però aquella vegada, no eren sol uns pirates de riu los que pujaven... Nooo... Estos sempre tenien les de perdre, perquè el poble tenia ja un sistema de defensa prou segur i preparat per gent així. Però ara, era tota una flota d'embarcacions que pujaven pel riu amb un grapat de gent remant, uniformats, armats hasta les dents i farsits de les pitjors intencions. Gavatxos!” – aquí vaig creure oportú aixecar la ma per una clarificació, ja que lo nostre vocabulari infantil, ere només de dos pàgines - “Què són *gavatxos*, oncle Paco? Hòmens amb cara de gat?”- ell va respondre de camí- “Pitjor! Estos se die que si esmorza ven, cada dia, una rata com un gat, i tot lo dia parlaven com si la tinguessen enganxada a la gola i la volguessen vomitar... GGG!” – aixó recorde que mos va esparverar una mica als tres crios - “Mare de Déu! Pos quina por trobar-me un gavatxo pel carreró les Bruixes!!!”- vaig dir. En aquell moment, un dels crios que estave assentat en jo, escoltant-lo, cagadet ja per les garres, va aixecar-se d'un vot i va agarrar les de Villadiego...” Marxo que em penso que em cride ma mare... Adéu, xeics!”- i es va perdre pel carreró, com perseguit pel mateix dimoni. Se va fer un instant de silenci, que l'altre company meu va trencar - “Conteu! Conteu! Que est é un cagamandúrries i ja devia portar lo botlletinet al cul” – jo m'hi vaig apuntar- “Sí sí... seguiu per favor”- teníem la quimereta que al baixar l'aforo del públic que estàvem, aquell vell, es plantegés no seguir tirant la

pel·lícula. I després d'una bona calada al calique-nyo i entufar-nos als dos de fum, i fer-nos tossir traient els budells, potser per veure si, un cop més, en lo fum també fotiem lo camp i el deixàvem tranquil. Al veure que no n'hi havie res a fer, resignat, va continuar...

“Pos, com vos contava, aquella vegada no serie tan fàcil fer-los frente. Així que aquella mateixa nit, conte la llegenda, que el mossèn, junt en aquell grup de cinc o sis persones fornides, van traslladar i amagar, en secret, aquell valuós tresor de pergamins, joies, relíquies i figures, a un amagatall secret, que mai no seria revelat, als invasors, per ningú d'ells. Ni en les més sanguinàries tortures. Van fer un jurament creuant els índex de les mans forman una creu i van besar-la, fent, acte seguit, una bona escopinada. Això segellava el jurament hasta la mort”.

“I a la matinada, a la que no hi haguessen volgut arribar mai, aquell exèrcit organitzat i armat de cap a peus, va desembarcar i va entrar al nostre Poble. Allò gelave la sang. La gent va córrer a refugiar-se a l'església. Però això, sol va ser la seua ratonera. Una carnisseria, xiquets. Un exèrcit ensinistrat i ben armat, contra una colla de pagesos i pescadors sense armes ni canons, tenia totes les de guanyar. D'aquell sanguinari atac, i després d'uns dies de lluita, el poble, va quedar arrassat i l'església incendiada i profanada. Ningú va poder sobreviure al brutal atac dels gavatxos. Encara que d'altres, aprofitant la nit, en retirada, van poder refugiar-se al Castell on van resistir amb valentia i heroisme molts dies, però que també van acabar sucumbint, heròicament, davant d'aquelles tropes ensinistrades per guanyar batalles”.

“Quan ja quasi havien acabat en tot bitxo vivent, els invasors, àvids de tresors i riqueses, van regirar i picolar totes les parets de l'església buscant els béns somiats que sempre s'hi guardaven. Van regirar totes les sales sagrades, les parets exteriors, coves, i hasta el petit cementeri que hi havia davant l'església, profanant totes les tombes. Però tot va ser inútil. No van trobar res del que buscaven. De ràbia i desesperació, van torturar i matar els que quedaven, sense traure'n res en clar. Així que mentre uns atacaven lo castell, los altres van cremar tots los altars i bancs, també la portalada, i després d'arrasa-ho tot i dixer el Poble en flames, van continuar, riu amunt, a la recerca de noves conquestes i invasions. Un gran silenci sepulcral va quedar en aquell poble sempre alegre i bulliciós. Un silenci sol anturviat per l'espetegar de la fusta cremant aquí i allà”.

“Conte la llegenda, que un nen que va sobreviure amagat davall d'un cingle de la serra del Castell, va esperar a què tots marxessen per córrer hasta l'església i va trobar al mossen molt mal ferit i agonitzant, i aquest, a les portes de la

mort, li va revelar, sol a ell, en un misteriós codi secret, on estaven amagats aquells valuosos tresors, perquè el Poble pugues recuperar-los un dia. I li va dir estes paraules:

**On el dimoni dorm
On el dimoni viu
On el dimoni mor
Allí on s'hi acosta el riu...**

"I en un rader sospir...va expirar. Vull dir que la va guinyar"- jo recordo que, davant d'aquell enrevessat jeroglífic, i prou llarg per dir-lo un home que s'estava morin, vaig dir de camí..." No hagués sét més fàcil dir..." Radere l'altar"... o "Al campanar"... "A la cova la Maneta" o "A la serra el Castell?". Pos no, ho havíem de fer difícil i complicat. Quan la hi vai escaldufear al iaio que mos ho contava, va dir-me enfurrunyat -"O que tu tot ho veus molt fàcil!"- Cony!... Fàcil?... Si un té pressa per dir alguna cosa i està a punt de morir-se, és normal que te tingo que contar una milonga així? Però com va parèixer que encara s'enfadava més com si li volia destrossar la llegenda o que volia anar d'espavilat i saber més que ell, va dir-me alçant la veu - "Au noi!... si no t'apareix bé com jo l'explico, la contes tu, aspabilat!, que potser hi vas estar tu allí!" - "No no. Perdoneu oncle Paco...no hai dit res. Seguiu contant per favor, que ja no auriré més la boca. Ho prometo"- "Ja! que pel cul me peto"- va apuntillar, saben que no m'havia d'estar callat i sempre havia de dir la darrera - "Pero conteu, conteu... I què més va passar?".

"Diuen que si aquell noi va ser rescatat per uns comerciants que baixaven pel riu fugint de la guerra i van emportar-se'l molt lluny, perquè aquí, ja no hi havia vida ni futur. Tots eren morts i el poble destruït i saquejat".

"I al cap de vuit o deu anys, un dia, aquell noi que ja s'havia fet un home, va voler tornar al Poble, ja reconstruït, així com l'església. Va dirigir-se al nou responsable religiós, davant el qual, va presentar-se com un supervivent d'aquella sanguinària destrucció. Va explicar-li que ell era un mequinensà, que va sobreviure a aquella carnisseria quan era petit, i ara, de gran, va voler recuperar una part de les seves arrels, tornant al Poble, per allò de què... Qui de casa marxa, a casa torna. Però també per tancar el cercle que havia quedat obert d'aquelles paraules enigmàtiques i desconcertants, de les que era depositari i que encara guardava, en secret, al seu cap, sabent que no li pertanyien. Va ficar-li en coneixement, al nou mossèn, aquelles paraules estranyes i sense sentit, que el pare Pere, a les portes de la mort, va confessar-li amb un filet de veu.

Van tractar de desgranar, de tota manera, aquell codi sense sentit i van buscar inútilment per tot arreu. Finalment, cansats de regirar tot-hom, cel i terra, i sense trobar-hi ni cap ni peus al trencaclosques d'aquelles misterioses paraules, van pensar que tot allò serien elucubracions d'aquell pobre noi, una invenció d'aquella criatura traumatitzada per la visió d'aquell poble envoltat de flames i morts. Així que, cansats de buscar, d'investigar i de perdre el temps tractant de desxifrar una cosa que no tenia cap ni peus, van deixar de preocupar-se més per aquestes fantasies increïbles, i van oblidar-se del tema. Mai més van tornar a nomenar aquell fet...ni a dedicar-li un sol minut, i per descomptat, mai més va saber-se d'aquell valuós tresor, ni van recuperar-se aquelles relíquies sagrades, ni pergamins ni joies ni imatgens... res.

D'aquí ve l'antiga llegenda que parla d'un tresor amagat a la nostra església i que mai no es va trobar. Per això aquesta història, s'ha anat transmetent de pares a fills, fins que em va arribar a jo, que tal com me la va contar un pare, l'haig contat jo, perquè un dia la transmeteu als vostres fills, però també pel vostre mal de cap, ja que, encara que no ho vulgueu pensar... l'encanteri d'aquestes paraules, us ressonaran dins del vostre cap, tota la vida, com em ressonen a jo.

I ara...a espargir la boira, criatures! Aneu-vo'n a jugar un rato que jo vaig a fer un vinet al Centro, que tinc la boca seca. Neu a marejar Ampantenya, a verem si vos fot ben arremullats en la manguera, cridant... No hi arriba!... No hi arriba! ara que està regant la plaça".

I en una història inacabada, més penjada que un muricec de cap per avall... En un tresor sense descobrir, sense un final bonic en què es caso ell en ella com a les pel·lícules, i amb milers de preguntes, dubtes i interrogants, però sobretot desil·lusió-nats, vam aixecar el cul d'enterra los dos crios que allí hi estàvem, vam espolsar-nos los taparrabos, i es va abaixar el teló d'aquella fantàstica història...trista i misteriosa que ens va ficar el cor arropit. Jo, molt impactat i emocionat, vaig córrer a apuntar-me-la a un quadern de casa perquè mai no me s'oblidés... Qui sap si algun dia... podria necessitar estes pistes per resoldre aquell misteri... Mai no se sap!... Vaig pensar.

I allí se suposa que està i estarà per sempre amagat aquell valuós tresor, esperant que un dia, algú sigui capaç de desxifrar aquelles estranyes paraules i trobar-lo. **"On el dimoni dorm. On el dimoni viu. On el dimoni mor. Allí on s'hi acosta el riu"**. No saps tu, com em va fer cavil·lar a jo, aquell joc d'estranyes paraules! Des d'aquell beneït dia, recordo que sempre que anava a missa, mirava, observava, tafanejava racons i raco-

nets, buscant un foradet, una regata, o un passadís secret. Cavil·lant com podia amagar-se un tresor tan gran i no descobrir-lo. Quant de petit em comptaven, que hi havia una porta secreta darrere de l'altar major, vaig pensar... Ja està!... Allí estarà el tresor!... Sí sí, diuen que si hi ha un túnel que arriba fins al Castell... Mare de Déu!, pensava jo, ja veus tu, com no se'ls va acudir, buscar-lo allí. Quin va ser el meu desengany, quan parlant en companys, que fien de monaguil·los, en aquells temps de la meva infància, vaig descobrir que no hi havia ni porta ni túnel darrere d'aquell altar, ni pareixia que n'és existit mai cap. Amb tot i això, un dia que vaig acompanyar a un dels amics, jo, com Sant Tomàs amb les llagues de Nostre Senyor, vaig voler assegurar-me personalment que no hi havia porta secreta, inclús vaig colpejar aquella paret per veure si sonava a buida. Però res... Allò era un mur massís com una roca. Així que, desencantat i desenganyat vaig desistir de pensar-hi ja més.

I van passar uns anys... i crec que, fins i tot, em vaig oblidar d'aquell trencaclosques de llegenda, en la que, segurament, aquell enredador vell, cansat que el maregessin a cada instant en saber històries del Poble, va voler venjar-se d'aquells marrecs, fotent-nos el cap de mala setmana. I així va passar el temps... i juro que, en uns anys, no vaig acordar-me més d'allò. Un bon dia, quan tenia quinze o setze anys, i ja estàvem immersos en plena campanya d'èxode al poble nou, en els primers *derribos* de les cases més pròximes al riu, i en un poble d'aquí caic i allí penjo, un diumenge, en entrar a l'església per la porta principal, des de l'antesala que hi havia, vaig veure que havien ficat un cartell i una cinta a la porta de la dreta, prohibint l'entrada i obligant-nos a entrar per la porta de l'esquerra quan sempre havíem entrat per qualsevol d'elles. No li vaig donar més importància, la veritat, i vaig entrar per on mos dient, no resultés que fos pecat desobeir. Vaig acomodar-me al banc que sempre solia ficar-me i vaig tragar-me la missa i la comunió com un bon cristià i sense rosegar ni l'hòstia, però en marxar, vaig veure que havien ficat, també, unes valles dins, en tota la zona de la pila baptismal que era on donava la porta d'entrada de la dreta per la qual ara no ens permetien l'entrada. Vaig arrimar-me a tafanejar, i vaig observar que al voltant de la pila, s'hi havien enfonsat algunes de les grans lloses del terra, potser en cedir el terreny per filtracions del riu, que en començar a embassar, i arribar l'aigua al fonament d'aquella gran església, es va estovar la terra solta d'allí davall i... allí com un estaquirot, mirant-me-ho i remirant-me-ho, en aquell moment, se'm va encendre una llumeta al meu cervell!!!... Com un flaix! Com una revelació!... Plin!

I em van acudir al cap aquelles frases, quasi oblidades, i vaig repensar-les i recuperar-les, un altre cop, traguen la meua pròpia i personal conclusió, a la qual, ara, a l'il·luminar-se'm la bombeta, hi havia arribat de cop i volta...com qui desenreda una madeixa de llana, que no tenia ni cap ni peus, i que ja havies deixat, uns anys enre-re, per impossible... i tot em quadrava com les peces d'un puzzle:

On el dimoni dorm (Als inferns... davall terra... on hi regna l'escurina i la foscor)

On el dimoni viu (Claro... el recorregut dels nadons que entren a l'església a batejar-se des d'aquella porta ara segellada hasta la pila baptismal... el dimoni viu encara en aquella ànima en pecat)

On el dimoni mor (Just en aquella pila, on després de rebre l'aigua baptismal i la benedicció, aquell nadó, es convertís en fill de Déu... i el dimoni, que hi vivie... mor)

Allí on s'hi acosta el riu (No hi ha cap dubte que el riu si acostava als fonaments d'aquella església, segurament a través d'algun túnel fins al riu com a via d'escapament més simple i fàcil que no de cara al Castell, en la de cingles que hi tenim. Un túnel que, en cas de resistir dins de l'església, facilités l'accés a l'aigua tan necessària per poder subsistir durant llargs assedis i invasions o qui sap si també la eixida al riu, si un ere bon bucejador)

Estava claríssim!! Acabava de desxifrar el codi maleït que durant tan i tan de temps m'havia mortificat i fer ballar el cap... Estava exultant!!, més que si m'haguessen donat una butxacada de xufletes, la tia Catalina o una paperina de gínjols, la tia Pepa. Vaig arribar a casa, i vaig córrer il·lusionat a contar-la-hi a un pare que havia descobert lo secret d'aquell misteri enredós i mil·lenari... On estava amagat lo tresor del pare Pere!! Lo desenllaç d'aquella història excitant i encaramel·ladora que m'havia fet arribar, de petit, aquell vell fantasiós que tan descansat va deguer de quedar-se quan me la va contar. Si ara vivís... si ara li poguessa dir que havia descobert que volia dir aquella estranya endevinalla misteriosa. I jo sol, sense ajuda de cap detectiu ni buscador de tresors. Però afortunadament no...jo no tenia un pare predisposat per l'aventura com lo d'Indiana Jones de les pel·lícules, que em digues:"Vinga, ficat les botes "Gorila" la pellissa d'ascay, lo macuto, la cantimplora i el passamuntanyes, i anem a planejar com ho farem... Aquesta nit, quan tothom dormo, anirem en un picot cada u a aixecar algunes d'aquelles lloses afonades al costat de la pila baptismal, i allí davall, trobarem la cambra secreta, la catacumba on aquell tresor ha dormit durant segles... I rescatarem la nostra particular arca de l'aliança. Mos farem famosos i rics i eixirem a tots els diaris: "*Se recupera un*

gran tesoro milenario, escondido en una iglesia, gracias al tesón de un joven muchacho y su sagaz astucia detectivesca”.

Però no, no va ser així...això sol passa a les pel·lícules. La seua resposta va ser molt més sensata, i assossegada, encara que pa jo, també molt més descoratjadora... com quan et diuen que els nens no venen de París... i que no els porten les cegonyes... o que els Reixos...no són tan... "rics" ni tan "reals", en els dos sentits de la paraula, com aparenten. Um pare va tranquil·litzar-me, fen un somriure per la meua innocència, i passant-me el braç per l'hombro, va tractar de fer-me entendre que allò, sol era una història, un conte, una llegenda que té la particularitat que, cada u que la conte de nou, de pares a fills, hi afegís una part nova que segurament res tindrà que veure en la història original, si és que va existir realment una cosa pareguda a aquells fets, en la realitat.

Vaig quedar-me molt xafat i desil·lusionat. Tants anys pensant en aquell trencaclosques i ara, que havia trobat la resposta a l'enigma, resulta que podria ser que aquell vell esclatassoner, m'hagués fotut lo pel descaradament. Sí que es va quedar ben descansat! Però... i si els fets evidents i a la vista de tothom, rematessen aquella història i unissen tots los eslavons solts d'aquell jeroglífic demostrant que una part de raó ny'havie en aquell misteri i que totes les pistes portaven a una conclusió lògica i prou vàlida i creïble com per tindre-hi, almenys, un dubte prou raonable? Igual los fets no van passar exactament com ell me'ls va contar, però, pot ser sí que, lo del tesor amagat, fos l'únic fet real adornat en tot tipus de filigranes i palla per part del que te ho conta...Perquè no podria ser?

Van passar els mesos i el poble va anar quedant-se buit en pocs anys. L'església va quedar segellada i tapiada també i, uns anys més tard, incomprendiblement, també va tocar-li passar pel patíbul, aquell pel que ja hi havien passat totes les cases del Poble, condemnades, sense tindre cap pecat ni cap culpa, a la destrucció. I van enderrocar aquella preciosa església per convertir-la en un munt d'enruna. Va resistir-se heroicament als buldòzers, partint moltes vegades les sirgues, dobles com el braç, que volien tirar-la a terra. Però sol va aconseguir allargar més la seva agonia. Resignada i silenciosa, va dormir-se ja per sempre, com si mai no hagués existit. I jo, juro que vaig plorar aquell maleït dia, en contemplar aquell injust destí del monument més antic i emblemàtic del nostre poble vell. Una església que sempre ens havia acollit a tots en els esdeveniments més feliços i també en els més tristos de la nostra vida, com una mare u fa en els seus fills, i en aquell moment vaig pensar que era molt in-

just que no l'haguéssem sabut defensar com calia, quan ella més ens va necessitar.

Però, molts anys més tart, per aquelles voltes que la vida dona, van començar una sèrie de treballs al Poble Vell encaminats a recuperar alguns carrers per desenrunar-los i recondicionar-los, i van començar també, com si es tractés del desenterrament de la gran piràmide, a la meticulosa excavació d'aquella muntanya d'enruna i pedres, que era el que quedava d'aquella església, a la que tots contàvem totalment derruïda hasta els fonaments.

Miraculosament, i per sorpresa de tothom, una bona part d'aquella, sol havia estat dormint el somni dels justos, ja que tant el seu pati, el seu altar major i el de la Santa, les parets de les dos sagristies, inclús algunes parts de les parets laterals i una petita part de les columnes centrals, s'havien resistit a morir i havien quedat perfectament conservades durant més de deu anys davall l'enruna. I es va netejar meticulosament tot el pati, que per estranyesa dels que ho contemplavem, continuava mantenint la fermesa i estructura de sempre. I per sorpresa meua... i sol allí...on hi havia estat la pila baptismal, continuaven evidenciant-se encara, aquelles lloses asfon-sades...com qui diu:

"Quantes vegades més hauré de mostrar-vos el camí?... Quantes vegades hauré de renàixer de les meues cendres, perquè us dignésseu escoltar el que, des del fons de la meua ànima, us crido i us imploro: Un tresor guardo a les meues entranyes; un tresor que aquí baix, a les catacumbes, pacientment dorm; un tresor que us espera, que des d'aquestes aigües fredes, crida i clama al Cel perquè vingueu a buscar-lo. És el valuós tresor del pare Pere, que es revela per ser descobert... Aixequen i remoguen aquestes lloses i trobareu el tresor que aquí baix s'amague, esperant des de fa centenars d'anys, a què algú el rescato, o dormirà ja, oblidat... eternament... per sempre”.

I el misteri continua. I aquella història, nascuda d'una llegenda, o qui sap si de l'exultant imaginació d'un vell, desaprofitat guionista de pel·lícules, seguís sense tindre l'esperat final que li correspon.

I cada cop que jo hi passo, per davant d'aquelles ruïnes, escolto el que l'església em murmura, mentre sento ressonar dins el meu cap aquelles enigmàtiques paraules:

Alli on el dimoni viu...
Allí on el dimoni dorm...
Allí on el dimoni mor.
Alli on si acosta el riu...

Batiste Estruga